

Gloser til Horats' ode IV 15: Phoebus volentem.

Efter sejren over Antonius og Kleopatra ved Actium i 31 fvt. koncentrerede Augustus sig om at konsolidere romerrigets grænser udadtil og højne det moralske niveau i den ledende gruppe af romere indadtil. Han tog således over en lang årrække en del udenrigspolitiske initiativer, og indførte i 18 fvt. stramme sædelighedslove.

Digtet her afslutter den 4. bog af oder. Det interessante ved teksten er, hvordan den gamle republikaner Horats nu stiller sig til Augustus og hans politik, og hvordan han optræder i forhold til denne. Det er værd at huske på, at de tre første bøger af Horats' lyriske digte udkom i 23 fvt., mens den fjerde først udkom i 13 fvt.

Metrum: alkaisk.

Phoebus, -i, 2 m.: Phoebus, andet navn for Apollon, der bl. a. var digtningens gud.

rammen herunder.

velum, -i, 2 n.: sejl.

increpo, -crepui, -crepitem, 3: laver en lyd; truer ad nogen med (stor) lyd (f. eks. tordenvejr). - Se

fruges et = *et fruges*.

uber, adj. 3: yppig, righoldig.

5

Phoebus volentem proelia me loqui ... increpuit: der er et antal digte fra augustæisk tid, der har den samme situation over sig - en digter, der afviser at skrive et stort, ambitiøst digt - et *epos* - til ære for en eller anden fremtrædende person eller sag. Inspirationen - den litterære model - for dette var den græske digter *Kallimakhos*, der levede ved hoffet i Alexandria fra ca. 280 - 245 fvt. I indledningen til sit hovedværk *Aitia* forklarer *Kallimakhos*, at han ikke vil skrive digte til ære for konger og heroer:

καὶ γὰρ ὅτε πρότιστον ἐμοὶ ἐπὶ δέλτον ἔθηκα
γούνασιν, Ἀπόλλων εἶπεν ὁ μοι Λύκιος·
.....]... αἰδέε, τὸ μὲν θύος ὅτι πάχιστον
θρέψαι, τὴν Μοῦσαν δ' ὠγαθέ λεπταλέην.

(‘Da jeg første gang lagde en skrivetavle på knæene, sagde Apollon fra Lykien til mig: [... (der mangler et par ord) ...] digter, opdrætte så fedt et offer, man kan, men (holde) Musen, min fine ven, slank og fin.’)

Det berømteste eksempel i augustæisk litteratur er fra *Vergil*, hvis første digte (ca. 40 fvt.) var *hyrdedigte* og altså alt andet end storslået heroiske; i digt 6 vers 3 - 5 skriver han:

Cum canerem reges et proelia, Cynthus aurem
vellit et admonuit: ‘Pastorem, Tityre, pinguis
pascere oportet ovis, deductum dicere carmen!’

(‘Da jeg prøvede at synge om konger og slag, trak Cynthus mig i øret og gjorde dette klart: ‘En hyrde, Tityrus [dæknavn for Vergil selv?] skal opdrætte fede får, men synge fintrukne digte!’)

Senere skrev, som bekendt, *Vergil Aeneiden*; han må have fortrudt eller fået en ny aftale med Apollon - men det er under alle omstændigheder på den baggrund, Horats skriver sit eget digt her.

signa ... derepta Parthorum postibus: M. Licinius Crassus, en af triumvirerne i det første triumvirat, førte i 55 - 53 fvt. et felttog mod øst for at sikre Roms grænser mod *partherriget*. Felttoget fik en ynkelig ende, da Crassus blev lokket i et baghold nær *Carrhae* og døde i forsøget på at kæmpe sig fri. Den romerske hær led et forsmædeligt nederlag; talrige romerske soldater blev fanget ('lod sig fange', som propaganda'en i Rom formulerede det) og partherne fik fat i de romerske felttegn. Ikke mindst det sidste følte i Rom meget bittert, og man planlagde gentagne gange krig for at erobre dem tilbage - den gamle Cæsar blev myrdet umiddelbart før, han ville have draget i felten mod partherne; og Antonius opererede også imod partherne, før han blev nødt til at møde Octavian og tabte i slaget ved Actium.

Augustus afstod fra krig og fik felttegnene tilbage *ved forhandling* - så sent som i 20 fvt. I en slags politisk opgørelse over sit liv, *Res gestae*, som Augustus ved sin død lod opsætte på sit mausolæum, og som kendes fra en indskrift i Ankara, hvor den også var oversat til græsk, der var de dérboendes sprog, siger Augustus imidlertid selv, at han 'tvang' partherne til at udlevere felttegnene. - Overgivelsen er afbildet på brystpanseret af den berømte *Primaporta*-statue af Augustus (se *Romerske billeder* fig. 134).

signum, -i, 2 n.: tegn, felttegn.	frenum, -i, 2 n.: tøjle.
deripio, -ripui, -reptum, 3: river ned.	nomen, -minis, 3 n.: navn, betegnelse; <i>nomen Latinum</i> , alt, hvad man kalder 'latinsk': alle latinerne.
Parthus, -i, 2 m.: parther.	Indtil 88 fvt. betegnelsen for en art romerske 'halvborgere'.
postis, -tis, 3 m.: dørstolpe.	
duellum = bellum.	
Janus, -i, 2 m.: Janus, gud for døre og for åbning og lukning i almindelighed. Se ramme nederst.	cresco, crevi, cretum, 3: vokser.
10 evagor, 1 dep.: flakker omkring (udenfor enhver indhegning).	porrigo, -rexi, rectum, 3: strækker frem. 15
	majestas, -atis, 3 f.: ophøjethed, højere status, overhøjhed.

Ianum Quirini clausit: i *Res gestae* fremhæver også Augustus selv dette faktum (kap. 13):

[Janum] Quirin[um, quem cl]ausum ess[e maiores nostri voluer]unt, cum [p]er totum i[mperium po]puli Roma[ni terra marique es]set parta victoriis pax, cum, pr[iusquam] nascerer, [a condita] u[rb]e bis omnino clausum [f]uisse prodatur m[emori]ae, ter me princ[ipe senat]us claudendum esse censui[t].

Πύλην Ἐνυάλιον, ἣν κεκλίσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν ἠθέλησαν εἰρηνευομένης τῆς ὑπὸ Ῥωμαίοις πάσης γῆς τε καὶ θαλάσσης, πρὸ μὲν ἐμοῦ, ἐξ οὗ ἡ πόλις ἐκτίσθη, τῶι παντὶ αἰῶνι δις μόνον κεκλείσθαι ὁμολογεῖται, ἐπὶ δὲ ἐμοῦ ἡγεμόνος τρίς ἢ σύγκλητος ἐψηφίσασα κλεισθῆναι.

De firkantede parenteser betyder, at bogstaverne ind imellem ikke er bevaret på stenen. Det er altså den græske tekst, der er langt bedst bevaret.

Lukningerne af dette tempel, der bestod i en slags portåbning, fandt sted i hvert fald i 29 fvt. (efter Actium), 25 fvt. (efter nedkæmpelsen af kantabrerne i det nordvestlige Spanien) og måske i 13 fvt. (da *Ara pacis* (se næste side) blev indstiftet).

ordinem rectum ... veteres revocavit artes: der tænkes på de 'juliske' love fra 18 fvt., hvor Augustus indførte straffe for ægteskabsbrud, forbød ikke-standsmæssige ægteskaber og indførte visse privilegier for mænd med tre børn eller flere. Augustus var selv stolt af dette tiltag for samfundets moral, og skrev i *Res gestae*, kap. 8:

Legibus novi[s] m[e auctore l]atis m[ulta e]xempla maiorum exolescentia iam ex nostro [saecul]o red[uxi et ipse] multarum rer[um exe]mpla imitanda pos[teris tradidi].

είσαγαγὼν καινοὺς νόμους πολλὰ ἤδη τῶν ἀρχαίων ἐθῶν καταλυόμενα διωρθώσαμην καὶ αὐτὸς πολλῶν πραγμάτων μείμημα ἑμαυτὸν τοῖς μετέπειτα παρέδωκα.

<p>ortus, -us, 4 m.: opgang.
 Hesperius, adj. 1-2: vestlig.
 cubile, -is, 3 n.: leje, seng.
 custos, -odis, 3 m.: vogter.
 exigo, -egi, -actum, 3: driver ud.
 otium, -i, 2 n.: fred, periode uden særligt stress.
 procudo, -cudi, -cussum, 3: hvæsser.
 inimico, 1: gør fjendtlig.
 20 Danuvius, -i, 2 m.: Donau.
 bibo, bibi, bibitum, 3: drikker.
 edictum, -i, 2 n.: edikt, ordre.
 Geta, -ae, 1 m.: geter; geterne levede ved Donau's munding.
 Seres, -rium, 3 m.: kineserne.
 Persa, -ae, 1 m.: perser.
 Tanais, -is, 3 m.: Don (flod i det sydlige Rusland).
 orior, ortus sum, 4 dep.: oprinder, opstår.
 25 profestus, adj. 1-2: hverdags-</p> | <p>lux, lucis, 3 f.: lys; dag.
 jocosus, adj. 1-2: munter, fuld af vittigheder (<i>joci</i>).
 munus, muneris, 3 n.: gave.
 proles, -lis, 3 f.: afkom.
 Liber, -i, 2 m.: Liber, vinguden.
 rite, adv.: på rituels korrekt måde.
 adprecor, 1 dep.: retter bønner imod, beder til.
 fungor, functus sum, 3 dep.: udviser, bruger.
 dux, ducis, 3 m.: fører, leder.
 Lydus, adj. 1-2: lydisk. 30
 remisceo, -miscui, -mixtum, 2: blander med igen.
 tibiae, -arum, 1 f. (kun plur.): (dobbel)fløjte.
 Anchises, -ae, 1 m. (græsk bøjning): Anchises, Aeneas' far.
 progenies, -ei, 5 f.: afkom, efterkommere.
 cano, cecini, cantum, 3: synger, besynger.</p> |
|---|---|

fruges agris rettulit uberes og virtute functos ... canemus: på *Ara pacis Augustae*, et alter, senatet besluttede at lade opføre, da Augustus vendte hjem fra sine operationer i Spanien og Gallien i 13 fvt., ses ikke alene et relief af 'Tellus' med en ufattelig landbrugsrigdom, men også relieffer med fremstillinger af både Romulus og Aeneas. Se 'Romerske billeder' fig. 44 og fig. 132, og 'Romerske guder og helte' s. 94 og s. 191. Horats skrev også et digt, ode 4, 5, i anledning af Augustus' længe ventede hjemkomst.

Men når det her siges, at de vil 'synges' om Anchises' efterkommere, tænkes der naturligvis først og fremmest på litteratur – måske Vergils *Æneide*.

Primaporta-statuen: Tiberius modtager de romerske felttegn fra parterkongen